

Hoe groot is het Chinese gevaar?

WERELDORDE / China heeft een glasheldere agenda: eerst Azië domineren, daarna Europa en de rest van de westerse wereld. In Den Haag is er nog nauwelijks aandacht voor, maar Brussel is al een tijdje gealarmeerd. Wat is er gaande?

Groeiende invloed van China in Europa is politiek nog 'ver-weg-show' – al komt daar in nieuwe Regeerakkoord verandering in

Jelte Wiersma in Brussel

In het vliegtuig van China's grootste stad Sjanghai naar Hongkong toont het videoscherm in elke stoel het marcherende Chinese Volksleger. Het scherm-pje uitzetten, gaat niet. De propaganda-film is vooral gemaakt voor binnenlandse consumptie. Het Volksleger, de gewapende tak van de Communistische Partij, laat de bevolking zijn kracht zien.

Iedereen die vliegt naar Hongkong, de voormalige Britse kroonkolonie die formeel tot en met 2047 democratisch zelfbestuur kent, wordt zo duidelijk gemaakt wie er de baas is. Het laatste restje westerse cultuur op het Chinese vasteland wordt opgeruimd. 'Taiwan is de volgende,' zegt Jonathan Hol-slag (36), hoofd van het Brussels Institute of Contemporary China Studies, over de democratische eilandstaat. Hij schreef sinds 2006 zes boeken over de opkomst van China.

Bij Hongkong en Taiwan zal het niet blijven. President Xi Jinping heeft naast China's directe omgeving ook de rest van Azië en de westerse wereld op het menu staan. Hij redeneert vanuit een oeroude filosofie die tot en met de negentiende eeuw in het keizerlijke China gold. Dat zag zichzelf als een superieure 'binnenring onder de hemel', waar de Chinese regels golden. Daaromheen was een ring van 'binnenste barbaren', zoals de Koreanen en Mongolen. Zij vielen buiten de Chinese jurisdictie, maar hadden zich onderworpen aan de Keizer. De buitenste ring bestond uit de meest 'onwetende barbaren', onder wie Portugezen, Nederlanders en Britten. De Nederlandse koopman Andreas van Braam Houckgeest kreeg in 1795 een brief mee van de Keizer waarin stond dat hij er vanzelfsprekend van uitging dat de Nederlanders 'gehoorzaam!' waren.

'Deze aannames worden in het huidige buitenlandse beleid van de Volksrepubliek weer steeds zichtbaarder,' zegt sinoloog Henk Schulte Nordholt (64), die al in 1985 voor de AMRO Bank een kantoor opende in China. Hij schreef het succesvolle *China &*

de barbaren. Het verzet tegen de westerse wereldorde (2016).

China heeft een duidelijke geopolitieke strategie. Het wil rond 2050 economisch vier keer groter worden dan in 2000 en daarmee verreweg de grootste economie van de wereld zijn. De groei moet langs twee wegen worden verwezenlijkt. Ten eerste wil China de westerse wereldorde van vrijhandel – die China mede weer groot maakte – deels vervangen door eigen, gemonopoliseerde handelsroutes.

Via dit zogeheten *One Belt, One Road*-programma van president Xi bouwen zestig landen in Azië en Europa met Chinees geld zes handelscorridors die daarna door China zullen worden gebruikt. *China rule the waves, land and sky* – China, domineer te land, ter zee en in de lucht.

In Azië gaat het vooral om het bouwen van infrastructuur, in Europa koopt China bestaande strategische infrastructuur, zoals de haven in de Griekse stad Piraeus. Ook wegen, sporen, elektriciteits-, gas-, en internet-netwerken en energiecentrales staan op het wensenlijstje, of zijn al gekocht. Voetbalclubs zijn sinds Xi's aantreden ook populaire koopwaar, want hij is groot voetballiefhebber. Elk rijk partijlid dat goede sier wil maken bij de 'president-kei-

Henk Schulte Nordholt

Jonathan Holslag

Han ten Broeke

zer' koopt een Europese club en steekt geld in de ontwikkeling van het Chinese voetbal.

Belangrijker is, ten tweede, dat China met zijn programma *Made in China 2025* op termijn niet meer afhankelijk wil zijn van westerse techniek. Het land wil naar een economie die zelf hightech-goederen produceert en die wereldwijd verkoopt. Het is een logische volgende stap: van de export van goedkopere textielproducten in de jaren tachtig en daarna, naar de export van zelfontwikkelde smartphones en auto's. De grootste winsten op die hightech-producten komen nu nog terecht in de zakken van westerse ontwikkelaars.

Nationale kracht

Deze economische strategie heeft twee doelen. 'De agenda van de partij is het versterken van nationale kracht door ontwikkeling van de economie, het leger en *soft power*,' zegt Schulte Nordholt. 'Het basis-

idee is herstel van de Chinese orde in Azië. Sinds het Congres van Westfalen in de zeventiende eeuw heeft het Westen een systeem van onafhankelijke soevereine staten, die in principe gelijkwaardig zijn. China heeft een ander, premodern idee van soevereiniteit. Het heeft een idee over de Chinese orde, over hoe de wereld volgens China

hoort te zijn.' Deze hernieuwde nationale kracht moet binnenslands voor stabiliteit zorgen. Schulte Nordholt: "Harmonie" een belangrijk woord in de Chinese cultuur.

China was tijdens de 'eeuw van verneveling' (1842-1945) een speelbal van het Westen en Japan. Dat wil het nooit weer zijn. Het grijpt daarom terug op de ideeën van keizerrijk 'onder de hemel'. Met secretaris-generaal en president Xi Jinping als nieuwe 'keizer'. De keizerlijke clan is dan wel verdwenen, de clan van de Communistische Partij kwam ervoor in de plaats.

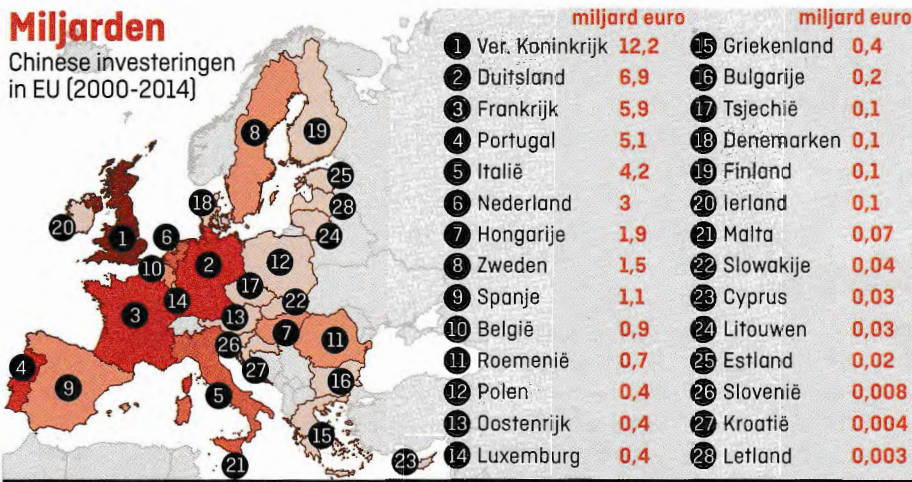
Er dient zich zelfs een dynastie aan. Xi's vader was een communistische revolutionair en een van de grondleggers van de Partij. Holslag: 'Xi heeft sinds zijn aantreden in 2012 als secretaris-generaal een persoonlijkheidscultus ontwikkeld. Hij zet tegenstanders buitenspel en vestigt binnen het monopolie van de Communistische Partij een monopolie. Dat is echt anders dan vroeger.' Schulte Nordholt: 'Sinds vijf jaar treedt een enorme verharding op.'

China's wens tot binnenlandse harmonie – die via het buitenland moet worden verwezenlijkt – wordt overal ter wereld gevoeld. Maar in het Westen vooral in Europa. Tweede Kamerlid Han ten Broeke (VVD, 4 oktober 2017): 'China was in Azië al langer bezig en nu bereiken de tentakels Europa.' In Nederland communiceren politie en brandweer via de C2000-systeem. Een van de leveranciers is in Chinese handen. In het Verenigd Koninkrijk bouwt China een kerncentrale, in Duitsland kocht het robotmaker KUKA, de meest belovendste Duitse start-up.

Xi ziet in het militair zwakke, politiek verdeelde en door dure verzorgingsstaat financieel kwetsbare Europa verder het perfecte continent voor een verdeel-en-heersbeleid. Schulte Nordholt: 'De Europese Unie kan zich uiteen laten spelen. China stookt landen op. Griekenland blokkeert bijvoorbeeld een mensenrechtenresolutie tegen China en zei: "Anders wordt het de chaos." Dat zijn precies de woorden die Chinezen gebruiken om hun beleid uit te leggen. Milos Zeman, president van Tsjechië, leende zich voor Chinese propaganda door een krans te leggen bij het monument dat het bloedbad van Nanking in 1937 herdenkt. Daarbij realiseerde hij zich niet in China de geschiedenis wordt gebruikt voor politieke doeleinden in het heden. Haat tegen Japan moet levend worden gehouden om China's territoriale claims in

Miljarden

Chinese investeringen in EU (2000-2014)

Opvallende overnames

2016 State Grid koopt voor 320 miljoen euro een aandeel van 24 procent in de Griekse hoogspanningsnetbeheerder IPTO van het Griekse staatsbedrijf PPC.

2016 Het Chinese CMEC bouwt voor 1 miljard euro een energiecentrale in Griekenland na een overeenkomst met PPC.

2016 China Cosco Holdings Co. koopt 51 procent van de haven van Piraeus, de grootste van Griekenland.

2016 State Grid probeert 14 procent van de Belgische gas- en elektriciteitsnetbeheerder Eandis te kopen voor 830 miljoen euro. Na een ingreep op de valreep door de geheime dienst werd de overeenkomst geannuleerd.

2016 ChemChina koopt voor 36,6 miljard euro het Zwitserse Syngenta, een specialist in gewasbescherming en gentech.

2016 Beijing Enterprises Holdings koopt het Duitse energie- en afvalbedrijf EEW voor 1,4 miljard euro.

2016 Jin Jiang Hotels koopt 15 procent van de aandelen van Franse AccorHotels, Europa's grootste hotelketen, en wil gehele overname.

2016 China Three Gorges Corporation koopt 80 procent van het Duitse Wind MW voor 1,2 miljard euro.

2016 ChemChina en Guoxin kopen voor 925 miljoen euro spuitgieterij KraussMaffei.

Nijmeegse chipmaker NXP in Chinese handen

Pineschke van de Waag/ANP

Premier Rutte verwelkomt president Xi Jinping

Volvink Kuyper/ANP

Griekse premier toast met Chinezen in Piraeus

Pansy Jaffe Tzouanas/Getty Images

2016 Het Chinese Ctrip koopt voor 1,4 miljard pond Britse vliegwebsites Skyscanner.

2016 China General Nuclear investeert 18 miljard pond voor een aandeel van 33 procent in een kerncentrale van het Franse concern EDF in het Engelse Somerset in ruil voor het recht op de bouw van een tweede kerncentrale in het Engelse Bradwell.

2016 SinoFortune koopt voor 2 miljoen pond pub The Plough in gehucht Cadsden.

2017 Het Chinese CC Land koopt voor ruim 1 miljard pond wolvenkrabber CheeseGrater in Londen.

2017 Het Chinese Yitai Capital koopt voor 550 miljoen pond de Britse microchipmaker Imagination Technologies.

2017 Beijing Capital Agribusiness Group (Sunlon) en CITIC Agriculture kopen voor een onbekend bedrag het Britse agritechbedrijf Cherry Valley Farms.

NEDERLAND

2015/2016 Verzekeraar Anbang koopt de verzekeraar Vivat (Reaal) voor 1 euro, maar geeft een injectie van 1,3 miljard euro.

2015/2016/2017 De Chinese overheidsinvesteerders JIC/JAC Capital en Wise Road Capital kopen in delen computerchipmaker NXP uit Nijmegen voor ruim 4 miljard euro.

Kerncijfers Europese Unie, China en VS

BASISCIJFERS EUROPESE UNIE 2016

BEVOLKING: 508 miljoen inwoners
LANDOPPERVLAK: 4.239.768 vierkante kilometer (311 inwoners per vierkante kilometer)
DEEL VAN WERELDBEVOLKING: 6,7 procent
OMVANG ECONOMIE: 14.600 miljard euro (30.287 euro per hoofd van de bevolking)

BASISCIJFERS CHINA 2016

BEVOLKING: 1,4 miljard inwoners
LANDOPPERVLAK: 9.388.211 vierkante kilometer (150 inwoners per vierkante kilometer)
DEEL VAN WERELDBEVOLKING: 18,7 procent
OMVANG ECONOMIE: 8.806 miljard euro (14.174 euro per hoofd van de bevolking)

BASISCIJFERS VS 2016

BEVOLKING: 324 miljoen inwoners
LANDOPPERVLAK: 9.147.420 vierkante kilometer (35 inwoners per vierkante kilometer)
DEEL VAN WERELDBEVOLKING: 4,3 procent
OMVANG ECONOMIE: 14.748 miljard euro (50.667 euro per hoofd van de bevolking)

Oost-Chinese Zee kracht bij te zetten.'

Ook worden het denken en de politiek in Europa gekocht. Holslag: 'De voorzitter in het Europees Parlement van de European China Friendship Association heeft een fabriek in China. Bij denktanks in Brussel heeft China zich ingekocht en daar komen vooral jonge mensen luisteren. Het Europa College in Brugge, waar veel EU-ambtenaren worden opgeleid, heeft een EU-China Research Centre met een Chinese directeur.' Commissievoorzitter Jean-Claude Juncker bedelde zelfs in China om geld voor zijn investeringsfonds van ruim 300 miljard euro dat Europa uit de crisis moest trekken.

De hoop die lang in het Westen leefde dat China door meer openheid cultureel en politiek westers zou worden, komt maar niet uit. 'We verwachtten een bepaalde ontwikkeling, maar dat is niet gebeurd,' zegt

Tweede Kamerlid Joba van den Berg (CDA, 59). Schulte Nordholt: 'De Chinese cultuur is heel sterk. Chinezen voelen zich ook honderden jaren na emigratie nog verbonden met het mooie schrift, de feestdagen, de familieclans. Chinezen worden niet plotseling hetzelfde als wij. Ook niet de Chinezen die in krijtstreep pak op Wall Street rondlopen. Innerlijk veranderen zij niet – het blijven "citroenen". Het politieke systeem van China is net als in de keizertijd meritocratisch: alleen de beste van de besten hebben het recht

om het land te regeren. De verkiezing van Donald Trump is voor de Communistische Partij van China een teken dat de westerse democratie in verval is. Er is bovendien onder de Chinese leiders angst voor instabiliteit. De val van de Sovjet-Unie is voor hen hét voorbeeld van de chaos die ze te wachten staat als de bevolking wordt vrijgelaten.'

'Chinezen worden niet opeens als wij, ook niet als ze in krijtstreep lopen'

Zo wordt het Westen geconfronteerd met vermorzelde illusies. Het vijfduizend jaar oude China wordt niet westers en gebruikt vrijhandel en toegang tot westerse markten om invloed te kopen en een Chinese orde op te zetten. Chinese bedrijven kunnen in strategische sectoren in Europa investeren, maar andersom kan dat niet.

Ver-weg-show

Deze verhouding moet veranderen, vinden de deskundigen. Schulte Nordholt: 'Ik heb met de Tweede Kamer-fractie van de VVD gesproken en ook ambtenaren van de Europese Raad. Je voelt geen urgentie. China is nog steeds een ver-weg-show. Ook ga ik elk half jaar naar een strategiebijeenkomst van Buitenlandse Zaken. Zij zijn zich bewust van de risico's, maar het lijkt moeilijk China hoog op de agenda van het buitenlandse beleid te krijgen. Omgekeerd is China al tientallen jaren wereldwijd bezig om zijn economische invloed uit te breiden.'

ADVERTENTIE

Gaev 203, vanaf 16.900 (o.b.v. 6 x 3,5 meter)

COUNTRY RETREAT

Het is heerlijk lang buiten zitten met een tuinkamer van Bronkhorst in de landelijk-moderne Gaev-stijl. Ook de combinatie van robuust hout met materialen als beton, staal en glas maken het een plek om naar uit te kijken. We maken uw tuinkamer graag voor u op maat. Bel voor een vrijblijvende afspraak 0577 - 75 09 44 of kijk op bronkhorstbuitenleven.nl.

BRONKHORST®
STIJLVOL BUITENLEVEN

Commissie-voorzitter Juncker (links) verwelkomt Chinese premier op zijn gebruikelijke hartstochtelijke wijze in Brussel

Holslag oordeelt nog harder over de Europese houding. 'Wij zijn decadent, lijden onder slecht staatsmanschap en een kortzichtige leiding die zich laat sturen door grote bedrijven. China heeft meer invloed op ons dan wij op hen.'

Langzamerhand lijkt dat enigszins door te dringen, meer in Brussel dan in Den Haag. Brussel wordt aangejaagd door Duitsland, Frankrijk en Italië, die eisen dat de overnames stoppen. Vanwege het ideaal van vrijhandel heeft Nederland daar moeite mee. Schulte Nordholt: 'Nederland denkt niet in termen van macht. Dat zit niet in onze genen, al in de zestiende en zeventiende eeuw draaide het alleen om handel.'

De Europese Commissie komt daarentegen met het ene na het andere zorgwekkende rapport. Zeker in 2016 gingen alle alarmbellen af. China investeerde een recordbedrag van 74 miljard euro in Europa en onder meer de Duitse regering werd na de overname van KUKA onrustig. Het *Made in China 2025*-programma was opeens geen papieren werkelijkheid meer, maar realiteit.

Studenten en Chinese werknemers spioneren in Europa en brengen technologische kennis naar hun Hemelse Rijk. Daarnaast probeert China vitale Europese industrieën 'kapot te maken', zegt Holslag. China dumpst bijvoorbeeld staal op de Europese markt. Dat moet afgelopen zijn, zei Commissievoorzitter Jean-Claude Juncker afgelopen zomer tegen Xi. Ten Broeke: 'Ik heb geen *reality check* meer nodig voor het Chinese zelfbewustzijn. Maar bij de bevolking is het minder doorgedrongen. We moeten meer eisen stellen aan de Chinezen. Er is geen plaats meer voor naïviteit.'

CDA-Tweede Kamerlid Van den Berg spreekt over 'voortschrijdend inzicht'. Dat kwam – curieus genoeg – door de poging van de Mexicaanse multimiljardair Carlos Slim in 2013 om telecombedrijf KPN te kopen. Op het nippertje werd voorkomen dat zo'n voor Nederland vitale voorziening in buitenlandse handen kwam.

Het China-debat kwam in Den Haag op scherp te staan toen de staat verzekeraar Vivat (voorheen SNS Reaal) verkocht aan het Chinese Anbang. Van den Berg: 'Wat als de beursgenoteerde verzekeringsmaatschappij ASR, als grootste particuliere grondbezitter van het land, door China wordt gekocht? De

voedselvoorziening kun je niet uit handen geven aan het buitenland.'

Van den Berg pleit voor een instantie die buitenlandse overnames beoordeelt. De Amerikanen hebben die ook. Ten Broeke wil vooral een beoordeling vooraf. Beiden steunen het opstellen van een lijst van sectoren en belangen die onvervreemdbaar moeten zijn. Demissionair minister van Economische Zaken Henk Kamp (VVD) werkt aan zo'n lijst. Voor het eerst komt zelfs een passage in het Regeerakkoord ter bescherming van Nederlandse bedrijven, melden kringen rond de formatie aan *Elsevier Weekblad*.

Van den Berg: 'Wederkerigheid moet er zijn.' Liberaal Ten Broeke is terughoudender: 'Ik ben vóór voor wat hoort wat, maar wij moeten onszelf niet buitenspel zetten. Chinezen zullen nooit buitenlands eigendom accepteren.'

Ten Broeke denkt dat invloed op China nog mogelijk is en vindt het daarom goed

dat Nederland participeert in de Asian Infrastructure Investment Bank, net als Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Frankrijk, Italië en Spanje. 'Dan kun je als Westen invloed uitoefenen.'

'Infantiel' noemt Holslag deze houding. 'Nederland dat invloed uitoefent op China? Nederland heeft een sterke economie, maar beseft onvoldoende dat de uitvoer vooral gaat naar de Europese Unie. Die EU-markt wordt door China kapotgemaakt. We zien een infantiliserende van politieke debatten. Het niveau in China en Singapore is veel hoger.'

Holslag: 'We moeten een containertaks invoeren op elke container die binnenkomt en bedrijven verplichten om de externe kosten van de milieuvervuiling door te berekenen. Dat zal onze industrie sowieso wat beter beschermen tegen Chinese dumping. Ook moeten universiteiten vitale kennis afschermen van de Chinezen. China is overigens geen kwaadaardig land. Het is een gewoon land dat stabiliteit en welvaart wil.' Ten Broeke: 'Door vrijhandel kunnen we onze verzorgingsstaat overeind houden.'

Schulte Nordholt wil de deur naar China ook openhouden, maar vindt dat Europa powerplay moet spelen: 'Het gaat om macht. Als we een blok vormen, dan heeft dat effect.' Holslag steunt dat laatste van harte. 'Onze politici hebben de verantwoordelijkheid om de menselijke waardigheid hoog te houden. Ik heb kinderen en wil ze niet laten opgroeien in een Europa als Chinese schuldkolonie.'

Maar van Europese powerplay is vooralsnog nauwelijks sprake. Dit jaar kwamen de EU-regeringsleiders in Valletta op Malta bijeen in het Mediterranean Conference Centre, dat wordt gesponsord door het Silk Road-programma waarmee China invloed koopt. Dat moet een waarschuwing zijn. ■

Kamerleden willen lijst van sectoren die Nederlands moeten blijven

Ongelijke strijd

Buitenlandse investeringen China en EU

